

в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані. У ч. 2 ст. 387 КК України встановлено кримінальну відповідальність за розголошення даних оперативного розшуку діяльності досудового розслідування, вчинене суддею, прокурором, слідчим, працівником оперативного розшуку органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в оперативно-розшуковій діяльності, досудовому розслідуванні, якщо розголошені дані ганьблять людину, принижують її честь і гідність. Розголошення таких даних може негативно вплинути на хід розслідування і взагалі на вирішення справи (кримінального провадження). Стаття 222 КПК України визначає порядок недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування. У цій нормі процесуального закону зазначено, що відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають за можливе. У необхідних випадках слідчий, прокурор попереджає осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування, у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу. Незаконне розголошення відомостей досудового розслідування тягне за собою кримінальну відповідальність, встановлену законом. Тактика дотримання Т. с. передбачає виконання певних правил: 1) визначення переліку відомостей по конкретному кримінальному провадженню, що становлять Т. с.; 2) установлення кола осіб, залучених в орбіту кримінального судочинства, яких необхідно попередити

про нерозголошення Т. с. (свідків, потерпілих, понятих, експерта, спеціаліста, перекладача та ін.); 3) попередження зазначених осіб про нерозголошення Т. с. необхідно здійснювати в письмовій формі; 4) обмеження кола осіб, які присутні при провадженні слідчих (розшукових) дій; 5) обмеження допуску до доказової інформації; 6) встановлення особливостей роботи з доказовою інформацією у кримінальному провадженні в складі слідчої (або слідчо-оперативної) групи (визначення кола обов'язків усіх учасників СОГ, встановлення стосунків між ними, здійснення взаємодії з пресою тільки керівником групи, ухвалення рішення про повідомлення певної інформації та її меж керівником такої групи та ін.); 7) установлення заборон на невмотивовану передачу кримінального провадження від одного слідчого до ін. У цьому випадку знижується відповідальність слідчих працівників, відбувається витік інформації; 8) визначення порядку взаємодії з оперативними працівниками тощо.

Лит.: Трухачев В. В. Преступное воздействие на доказательственную информацию. Правовые и криминалистические средства предупреждения, выявления, нейтрализации. Воронеж, 2000; Щур Б. В. Тактика нейтрализации протидії розслідуванню злочинів, вчинених організованими групами / за ред. В. Ю. Шепітька. Х., 2005.

В. Ю. Шепітько, Б. В. Щур.

ТАЙНИКІ – вид способу приховування злочину, що полягає в приховуванні предмета або об'єкта приховування у спеціально виготовленому, обладнаному або пристосованому для цього місці з метою його неочевидності, при-

ховування для певного кола осіб. Під Т. можна також розуміти і саме місце приховування, в якому зберігається шуканий предмет або об'єкт. Застосування Т. є одним зі способів приховання злочинної діяльності та способом учинення злочину. Дослідження застосування Т. як виду способу приховування злочину має здійснюватися за двома критеріями: нормативно-правовим (згідно з КК України і судово-слідчою практикою) і криміналістичним (розробленим у науці і в практиці розслідування злочинів). У КК України не передбачено окремої відповідальності за використання Т. для приховання слідів злочину, але є низка статей, де застосування Т. є способом учинення злочину або виступає як форма приховування у вигляді таємного здійснення певних злочинних дій. Проте самого поняття «Т.» у законодавстві не сформульовано. Аналіз практики показує, що під Т. розуміється не лише місце приховування, технічно перероблене для досягнення злочинної мети, а й будь-яке сховище, використання якого охоплюється наміром особи, що вчиняє злочин, а також метою його здійснення. Т. притамані певні ознаки: 1) це сховища, тобто місця зберігання, в які можливо помістити заборонений до обігу предмет, речовину та ін.; 2) цілеспрямованість використання – застосування Т. як способу приховання повинно охоплюватися наміром тієї особи, яка його використовує, тобто особа повинна усвідомлено призначати обране нею місце зберігання для приховування того, що міститься у ньому; 3) Т. може бути як предмет (книга, одяг, іграшки, тара та ін.), так і частина предмета або об'єкта (конструкторські частини ТЗ,

внутрішні частини побутової техніки та ін.), сам злочинець (при прихованні предметів у внутрішніх порожнинах тіла), а також власність ін. особи, коли відправник не знає про його використання для приховування (напр., при поміщенні поштового відправлення з невідомим вмістом на прохання знайомого, при непомітному приміщенні наркотичних засобів у багаж ін. особи); 4) Т. може створюватися спеціально, повністю або частково, також як Т. можуть бути використані будь-яке відповідне місце, предмет, об'єкт без додаткового обладнання, спеціального пристосування для потреб та злочинних цілей суб'єкта приховування; 5) головною метою застосування Т. буде приховування предмета злочинного посягання, зняття злочину від поля зору правоохоронців, посадових осіб та ін. Залежно від цільового призначення та конструктивних особливостей Т. можна поділити на дві групи: 1) Т. спеціального призначення, тобто призначені для приховування лише певних предметів, напр., наркотичних засобів, ювелірних виробів, зброї, а також предметів, яким потрібні спеціальні умови зберігання, щоб вони не втратили своїх властивостей та цінності; 2) Т. універсального призначення, в яких зберігаються найрізноманітніші предмети, що не потребують спеціальної форми або умов зберігання. Застосування Т. є одним зі способів учинення злочину, напр., учинення контрабанди з приховуванням від митного контролю шляхом застосування Т. У міжнародній митній практиці під Т. прийнято вважати спеціально виготовлені, обладнані або пристосовані сховища, а також конструктивні ємнос-

ті, порожнини ТЗ, багажу та ін. і предмети, що попередньо піддавалися розборці, демонтажу або переобладнанню. Контрабандні Т. із певною часткою умовності можна розділити на два види: а) спеціально виготовлені для прихованого переміщення предметів контрабанди, приміром, магнітні контейнери, прикріплені до ТЗ у важкодоступних місцях; створені додаткові пустоти, ємності, не передбачені заводською конструкцією в ТЗ (автомобілях, літаках, поїздах); подвійні стінки у паливних і водяних баках, в аташе-кейсах, валізах. Наявність таких Т. змінює конструктивні форми і порушує функціональне призначення ТЗ; б) спеціально обладнані, пристосовані з метою контрабанди конструктивні ємності, пустоти та ін. і предмети, що попередньо розбиралися, демонтувалися або ж переобладнувалися (напр., пустоти циліндрів, повітряні фільтри автомобілів, трубчасті конструкції). Практика виявлення контрабанди в ТЗ свідчить про те, що використовуються всілякі існуючі й обладнані пристрої, пустоти, в яких можна приховувати предмети контрабанди. Найбільш поширеними місцями для приховування контрабандних предметів в автотранспорті є шини ходових та запасних коліс, спеціально переобладнані або ж виготовлені паливні та водяні баки, ящики для інструмента з подвійними стінками та днищами, простір за передньою панеллю та декоративною обшивкою кабіни, пустоти між подвійними стінками вантажного приміщення, Т., спеціально обладнані в балках, лонжеронах і шасі автомашини, та ін. На залізничному транспорті для прихову-

вання найчастіше використовуються міжстельові простори, туалети, ящики для сміття, опалювальні печі вагонів, ями для постільної білизни, Т. у службових купе, акумуляторні ящики, плафони освітлення, різноманітні ніші, сидіння та спинки диванів, пустоти у столиках, поручнях, попередньо розряджені вогнегасники тощо. Дати їх вичерпний перелік практично неможливо, особливо, що стосується літаків, морських та річкових суден. У Польщі, напр., видано Каталог контрабандних Т., які використовуються моряками на торговельних суднах, де описано 500 таких місць. Створення або використання Т. безпосередньо залежить від особи суб'єкта приховання, його досвіду як життєвого, так і злочинного, освіти, технічних знань, уявлення, хобі, інтересів та ін. Вибір Т. визначається розміром, кольором, об'ємом, ін. індивідуальними особливостями та характеристиками предмета приховування.

Лит.: Богданович А. А., Гармаев Ю. П., Диканова Т. А. Расследование контрабанды. М., 1999; Шевчук В. М. Методика розслідування контрабанди: проблеми теорії та практики. Х., 2003; Харатишвили А. Г. Выявление и расследование контрабанды наркотиков на первоначальном этапе. М., 2009; Полях А. М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / за ред. В. Ю. Шепітька. Х., 2010; Присекін А. В., Яровенко В. В. Криміналістическое исследование тайников как способ сокрытия незаконного оборота наркотических средств. М., 2013.

В. М. Шевчук.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 20-го тому:

В. Ю. Шепітько (голова),
В. А. Журавель (заступник голови),
В. О. Коновалова, В. В. Тіщенко,
В. М. Шевчук, Б. В. Щур

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .
ISBN 978-966-937-048-8

Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2018. — 952 с. : іл.

ISBN 978-966-937-250-5

Видання є систематизованим зведенням про поняття, категорії, теорії та вчення криміналістики, судової експертизи та юридичної психології, їх окремі засоби, прийоми, методи та рекомендації. Розглядається теоретико-методологічне підґрунтя наукових концепцій та практика реалізації криміналістичних, психологічних та експертних методів, методик і технологій. Наводяться відомості про наукові та інші видання з криміналістики, судової експертизи та юридичної психології. Надаються довідкові дані про відомих українських та зарубіжних учених.

Розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, співробітників органів кримінальної юстиції, судових експертів, судових психологів, а також усіх, хто цікавиться проблемами криміналістики, судової експертизи та юридичної психології.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-250-5 (т. 20)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2018
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького
НАН України, 2018
© Національний юридичний університет імені Яро-
слава Мудрого, 2018
© Видавництво «Право», 2018